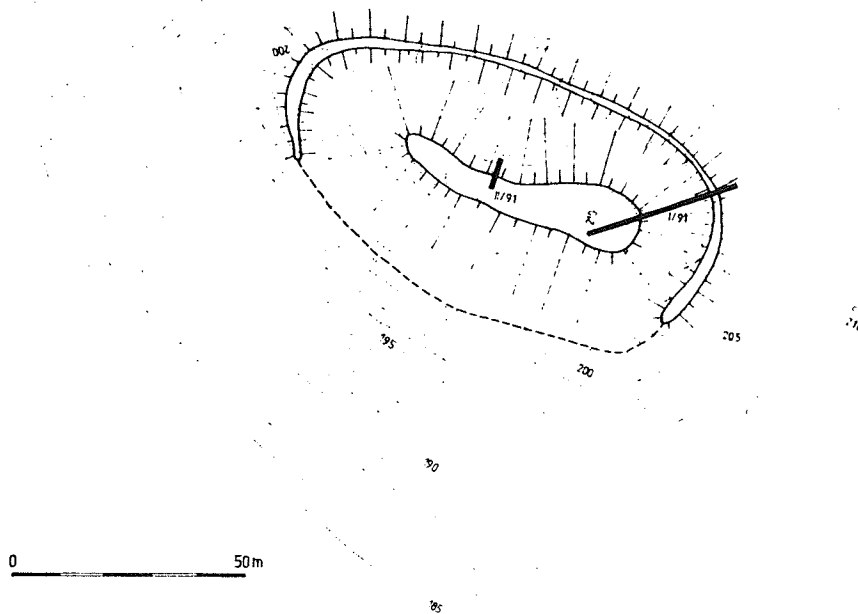

Mladohradištní opevnění u Drnholce

Jaroslav Peška, Památkový ústav Olomouc
Josef Unger, Ústav archeologické památkové péče Brno

Již delší dobu lákala pozornost odborné i vlastivědné veřejnosti zajímavá lokalita u Drnholce. Jedná se o nevelikou opevněnou plochu, která leží 2 km západně od Drnholce na nevýrazné ostrožně. Jádrem lokality tvoří nepravidelná protáhlá plošina o rozměrech 50×6 až 13 metrů, která vystupuje z příkopu do výšky 4–8 m. Na východní straně je plošina nejširší a vytváří zde asi 2 m vysokou vyvýšeninu. Na vnější straně příkopu širokého 15–25 m se na západní, severní a východní straně dochoval val, přecházející na jižní a jihozápadní straně v plošinu (*obr. 1*).

J. Matzura považoval lokalitu v duchu teorie M. Muchy za kvádské obětiště (Matzura 1921). Jeho názor převzal i autor dějin Drnholce z roku 1927 J. Frodl (1927, 6). Potom H. Freising a H. P. Schádn interpretovali lokalitu jako středověké opevnění typu "Hausberg" přičemž H. P. Schádn ji považoval za dvůr patřící k hradu Drnholci (Freising 1933, Schádn 1953, 171). Za středověkou lokalitu s funkcí spíše strážní a vojenskou považovali lokalitu V. Nekuda a J. Unger v knize o hrádcích a tvrzích na Moravě (Nekuda–Unger 1981, 36, 116). V poslední době byl publikován názor, že se jedná o pevněné sídlo z 12., popřípadě první poloviny 13. stol. u zaniklé vsi Pavlovice, pozdějšího Pulína, situované snad v linii podyjských hradů (Konečný 1988, 151–152). Naposledy se v širších souvislostech o lokalitě zmínil M. Plaček (Plaček 1992, 191, *obr. 4*).

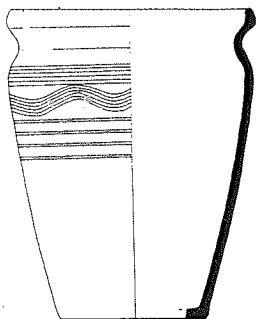

Obr. 1. Drnholce. Vrstevnicový plán s vyznačením sond.

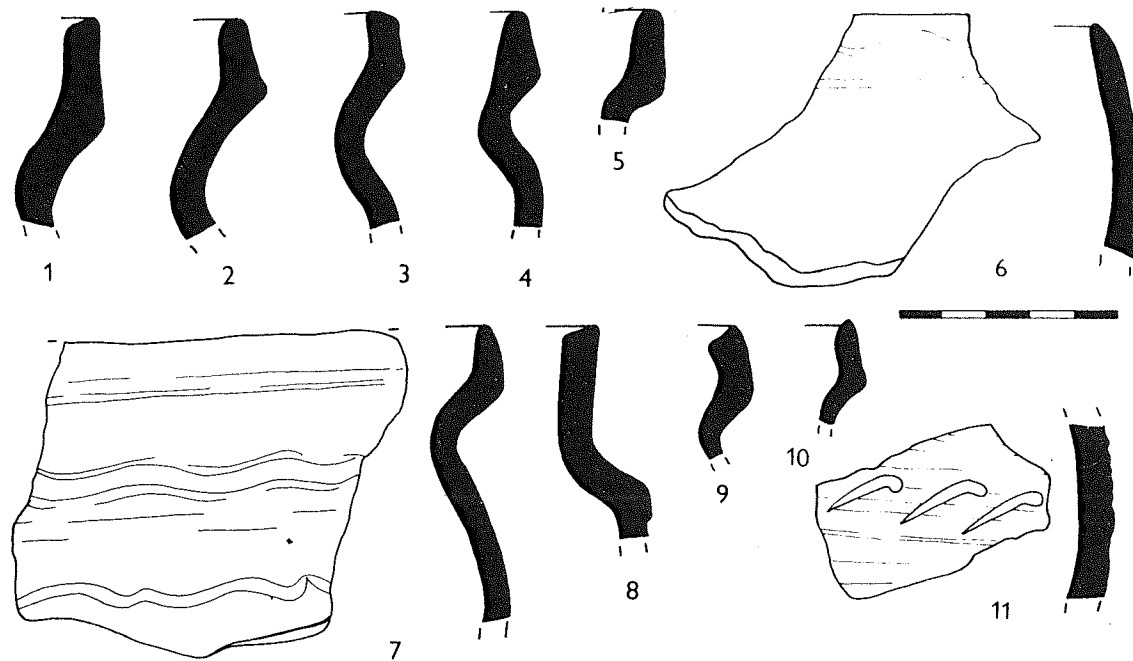
Všechny uvedené názory vycházely jen z vnější podoby a ze znalostí způsobu opevnování. Nebyl odtud znám žádný archeologický materiál až do doby, než zde J. Štětkař z Drnholce našel při povrchovém průzkumu zlomky mladohradištní keramiky. Na základě tohoto zjištění zde provedlo v roce 1990 a 1991 Regionální muzeum v Mikulově archeologický výzkum tak, že ve východní části byla sondou dlouhou 33,5 m prořata část plošiny a příkop (Sonda I/91). Touto sondou byl zjištěn příkop s oblým dnem a nasypaná vyvýšenina ohraničená vůči příkopu 1,8 m vysokým příkrým svahem. Vrstvy násypu obsahují minimálně nálezy keramiky mladohradištní. U západního ukončení sondy byly objeveny pozůstatky opálených dřev se zachovalými letokruhy a pod nimi zuhelnatělé obilky. Druhá sonda (II/92) byla položena u severního okraje plošiny. Našly se v ní zlomky mladohradištní keramiky, z nichž se podařilo rekonstruovat profil jedné nádoby, ale byly zde objeveny i střepy několika dalších mladohradištních nádob (obr. 2–3). Dále byl v těchto místech zjištěn žlábek široký 0,4 m a kulová jamka, v jejímž zásypu byl nalezen střep z okraje mladohradištní nádoby. Lokalita byla topograficky zaměřena ing. M. Bálkem (Obr. 1) a řezy po dokumentaci zasypány.

Ze situace objevené ve dvou sondách lze jen s rezervou soudit na způsob opevnění lokality. Zdá se však, že na přístupné straně byla nad příkopem vybudována dřevohlinitá hradba původně široká asi 3,5 m, jejímž pozůstatkem je asi 2 m vysoká vyvýšenina. Na dalších stranách byl opevněný areál chráněn asi palisádou, po níž zůstal dochován žlábek.

Nalezená keramika byla vyrobena většinou z tuhového materiálu, který pětinasobně převládal nad materiálem zrnitým bez příměsí tuhy. Tvarová náplň není příliš bohatá, ale jsou zde zastoupeny hrnce s okrajem nahoru vytaženým (obr. 3: 1–5, 7, 9–10) i cylindrickým (obr. 3: 8), miska se zataženým okrajem (obr. 3: 6) a zásobnicová nádoba (obr. 2). Výzdoba sestává z vodorovných žlábků, vlnic a širších vrapů. Tato

Obr. 2. Drnholec. Rekonstruovaná mladohradištní nádoba.

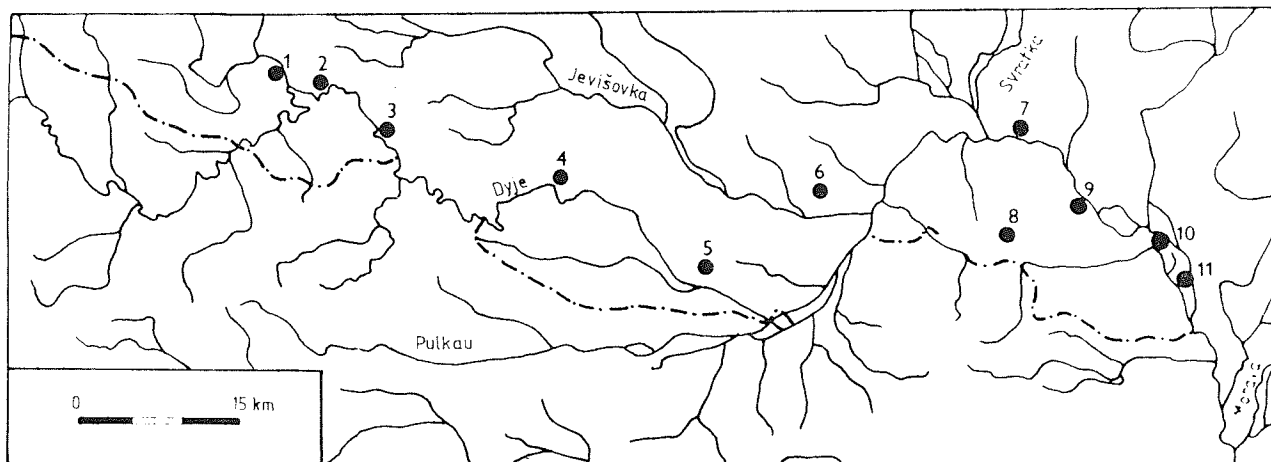

Obr. 3. Drnholec. Zlomky mladohradištní keramiky.

keramika má analogie v jihomoravské keramice 11.–12. stol. (Novotný 1977, Nekuda 1986/1987). Tím je dáno i datování tohoto opevnění. Nic na něm nemůže změnit ani jeden zlomek ze stěny nádoby z 15.–16. stol., který byl nalezen v sondě na severním okraji plošiny. Kousky mazanice nesou otisky prutů o průměru 8–30 mm i otesaného dřeva a souvisí s dřevěnými konstrukcemi v opevněném areálu.

Objev mladohradištního opevnění u Drnholce je velmi důležitý zvláště proto, že zde máme dobře dochovanou malou opevněnou lokalitu, která by v budoucnosti byla velmi vhodná pro archeologický výzkum.

Účel lokality není ani zdaleka jednoznačný, ale k určitým náznakům může vést vynesení mladohradištních opevnění u řeky Dyje na mapu (obr. 4). Od západu k východu jsou to:

Obr. 4. Opevněné lokality na jihomoravské hranici v mladší době hradištní.

1 – Vysočany, 2 – Bítov, 3 – Vranov, 4 – Znojmo, 5 – Hrádek, 6 – Drnholec, 7 – Dolní Věstonice, 8 – Mikulov, 9 – Bulhary, 10 – Podivín, 11 – Břeclav.

1. Vysočany – Palliardoovo hradisko. Malá výšinná lokalita opevněná příkopem s nálezy z 11.–12. stol., průměr mince jsou zde již od 11. stol. Opevněný areál měří 700–1 000 m² (Měřínský 1981, 160, obr. 3).

2. Bítov – Hrad. Mladohradištní hrad je doložen jak písemnými prameny, tak i nálezy keramiky. Jeho rozsah je hypoteticky určen na 7 500 m² (Měřínský 1989).

3. Vranov. Hrad uváděn v Kosmově kronice k r. 1100, ale není doložen archeologickými nálezy.

4. Znojmo – Hrad. Doložen jako sídlo úředních knížat od 11. stol. v písemných pramenech i v archeologických nálezech (Měřínský 1981, 153).

5. Hrádek. Zbytky opevnění nebyly blíže zkoumány, ale pocházejí odtud nálezy keramiky z 11.–12. stol. (Novotný 1975, Schádn 1953, 172, Plaček 1992, 189).

6. Drnholec. Zkoumaná lokalita.

7. Dolní Věstonice – Vysoká zahrada. Hrad Strachotín z písemných pramenů nálezy zbytků kostela, řemeslnických dílen a dřevohlinitou hradbou (Měřínský 1985).

8. Mikulov – Zámek. V prostoru dnešního zámku byly zjištěny stopy po mladohradištním sídlišti, které vzhledem k poloze nemohlo být neopevněné (Novotný 1977). Opevnění je dáváno do souvislosti s posunem moravské hranice po roce 1082 (Měřínský 1981, 160).

9. Bulhary – Hradisko. Opevněný areál 65×50 m je chráněn na přístupové straně valem. Při zjišťovacím výzkumu zde byla nalezena i mladohradištní keramika, ale datování není jisté (Nekvasil 1952).

10. Podivín. Hrad se uvádí v písemných pramenech 11.–12. stol., ale jeho lokalizace není jistá (Hortvík 1986).

11. Břeclav – Zámek. Hrad doložen archeologickými nálezy i písemnými prameny od 11. stol. (Kordiovský 1987).

Problémem zůstává, že ne všechny lokality jsou stejně spolehlivě ověřeny a ne všechny musely existovat ve stejné době. Přesto se ale zdá, že jihomoravská hranice byla chráněna řetězem opevnění různé velikosti v nichž byla sídla ozbrojených posádek chránících vnitrozemí. Že to bylo zapotřebí vyplývá z údaje Kosmovy kroniky o lidech, kteří za účelem loupení přechází hranice (Hurt 1959). Můžeme tedy mladohradištní opevněnou lokalitu u Drnholce považovat s rezervou za jeden z opěrných bodů přemyslovské moci na jižní Moravě. Na druhé straně však není možno vyloučit ani jiný účel lokality, např. šlechtické sídlo, ale pro tuto interpretaci chybí další indicie jako např. existence stejně starého sídliště v blízkém okolí.

Literatura

- Freising H., 1933:** Hausberge in Mähren und Schlesien, Tagesbote 83, 16. 4., S. X.
- Frodl J., 1927:** Geschichte der Marktgemeinde Dürnholz, Dürnholz.
- Hortvík V., 1986:** In media aqua Zwratka, Jižní Morava 22, 81–96.
- Hurt R., 1959:** Ke vzniku jihomoravské hranice, Zprávy OVM v Mikulově, leden–únor, 2–9.
- Konečný L., 1988:** K nejstarším dějinám Drnholecka, Jižní Morava 24, 140–154.
- Kordiovský E., 1987:** Břeclavský zámek (archeologické nálezy), 24, 140–154.
- Matzura J., 1921:** Vorgeschichtliche Funde bei dem Pollauer Berge. Ein Hausberg bei Dürnholz, Südmährer Blstt III, 4.
- Měřínský Z., 1981:** Přehled dosavadního stavu výzkumu fortifikací 11. až počátku 16. století na Moravě a ve Slezsku (hradiska a hrady), Archeologia historica 6, 147–191.
- Měřínský Z., 1985:** Archeologické lokality na katastru obce Dolní Věstonice, Jižní Morava 21, 206–214.
- Měřínský Z.–Plaček M., 1989:** K podobě nejstarší kamenné fáze hradu Bítova (okres Znojmo), Casteologia Bohemica 1, 229–244.
- Nekuda R., 1986–1987:** Ein Beitrag zur Chronologie und Typologie der frühmittelalterlichen Keramik in Mähren (Tschechodlowakewi), ZAM 14/15, 119–151.
- Nekuda V., Unger J., 1981:** Hrádky a tvrže na Moravě, Brno.
- Nekvasil J., 1952:** Fundbericht in Archeologický ústav AV ČR Brno.
- Novotný B., 1975:** Moravské úděly a jejich raněfeudální centra v 11.–13. století, Archeologické rozhledy XXVIII. 516–526.
- Novotný B., 1977:** Počátky raně středověkého osídlení v prostoru Mikulova na Moravě a jeho hradu, Archeologia historica 2, 211–218.
- Plaček M., 1992:** Hrady středního Podyjí, Archeologia Historica 17, 189–203.
- Schadn H. P., 1953:** Die Hausberge und verwandte Wehranlagen in Niederösterreich, Horn – Wien.

Jungburgstätte-Befestigung bei Drnholec

von Jaroslav Peška
Denkmalinstitut Olomouc

von Josef Unger
Institut für die archäologische Denkmalpflege Brno

Resumé:

Ungefähr 2 km westlich von Drnholec befindet sich auf einer nicht zu großen Landzunge eine ziemlich kleine befestigte Fläche. In den Jahren 1990 und 1991 trat das Regionalmuseum Mikulov in Zusammenarbeit mit J. Štětkař, einem Mitglied des "Heimatkundlichen Kreises von Interessenten für Archäologie" an die Sondierungsuntersuchung des Ortes. Mit Vorbehalt kann man sagen, daß eine holzlehmige Schanze auf der zugänglichen Seite über dem Graben aufgebaut wurde und auf den weiteren Seiten wurde das befestigte Areal durch die Palisade geschützt. Die gefundene Keramik datiert die Befestigung in 11.–12. Jh.

Aus der Karte der Jungburstätte-Befestigungen am Fluß Dyje könnte man schließen, daß das Ort zum System der ungleich großen Schützpunkte der Przemysliden-Herrschaft gehörte. Man kann auch nicht einen anderen Zweck ausschließen, z. B. ein Adelsitz.